

УДК: 351.759

DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5\(20\)-178-188](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2019-5(20)-178-188)

Порайко Устим Миколайович,
аспірант, кафедра регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом, Національна академія державного управління при Президенті України, 03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20, тел.: +38 066 60 70 800, e-mail: u.porayko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6880-2718

Порайко Устим Николаевич,
аспірант, кафедра регіонального управління, місцевого самоуправління та управління містом, Національная академія державного управління при Президенті України, 03057, г. Київ, ул. Антона Цедіка, 20, тел.: +38 066 60 70 800, e-mail: u.porayko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6880-2718

Porayko Ustym Nikolaevich,

Ph.D. student, Department of Regional Management, Local Self-Government and City Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, 03057, Kyiv, Str. Antona Tsedika, 20, tel.: +38 066 60 70 800, e-mail: u.porayko@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6880-2718

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМИ ЗАПОЗИЧЕННЯМИ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджуються питання формування механізмів та інструментів державної політики у сфері розробки та реалізації програм зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні в умовах глобалізації.

Розкрито шляхи та методи державного управління формування сфери розробки та реалізації програм зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні в умовах глобалізації.

Доведено, що державне управління та його складова — державне регулювання у сфері формування зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні — одна з найважливіших проблем публічного управління та адміністрування в національній господарській системі.

Визначено, що необхідність дослідження механізмів державного управління зовнішніми запозиченнями та фінансової допомоги викликана його важливістю як одного з провідних напрямів сталого розвитку національної економіки та ефективного шляху державотворення в Україні. Недостатня науково-теоретична розробка управлінських аспектів формування державної політики, механізмів, інструментів (методів) у сфері та реалізації програм зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні зумовили вибір теми статті та сформували напрями подальших досліджень цієї проблематики за умов глобалізації.

Проведений аналіз засвідчив, що починаючи з 2000 р. усі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, які затверджуються Постановами Кабінету Міністрів України, впроваджують заходи дієвого механізму співпраці органів державного управління з донорами та міжнародними організаціями з питань реалізації фінансової допомоги Україні.

Проаналізовано та визначено, що конкретними дослідженнями системи управління у сфері формування та реалізації зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні наука майже не займалася. Деякі науково-теоретичні розробки цієї проблеми можливо знайти у дослідженнях фахівців, які прийшли до державного управління з економіки.

Обґрунтовано, що основні причини збільшення системою управління зовнішніми запозиченнями в 2018 р. державного та гарантованого державою боргу — здійснення фінансування бюджету за рахунок державних запозичень, у тому числі за рахунок залучення коштів від Європейського Союзу та до капіталізації нових і старих державних банків.

Ключові слова: публічне управління та адміністрування, державне управління та регулювання, зовнішній борг і запозичення, фінансова допомога, глобалізація.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ И СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНИМИ ЗАЙМАМИ В УКРАИНЕ

Аннотация. Исследуются вопросы формирования механизмов и инструментов государственной политики в сфере разработки и реализации программ внешних заимствований и финансовой помощи Украине в условиях глобализации.

Раскрыты пути и методы государственного управления формированием сферы разработки и реализации программ внешних займов и финансовой помощи Украине в условиях глобализации.

Доказано, что государственное управление и его составляющая государственное регулирование в сфере формирования внешних займов и финансовой помощи Украине — одна из важнейших проблем общественного управления и администрирования в национальной хозяйственной системе.

Определено, что необходимость исследования механизмов государственного управления внешними займами и финансовой помощи вызвана его

важностью как одного из ведущих направлений устойчивого развития национальной экономики и эффективного пути государства в Украине. Недостаточная научно-теоретическая разработка управленческих аспектов формирования государственной политики, механизмов, инструментов (методов) в сфере и реализации программ внешних заимствований и финансовой помощи Украине обусловили выбор темы статьи и сформировали направления дальнейших исследований этой проблематики в условиях глобализации.

Проведенный анализ показал, что начиная с 2000 г. все Программы деятельности Кабинета Министров Украины утверждаются Постановлениями Кабинета Министров Украины, внедряют меры действенного механизма сотрудничества органов государственного управления с донорами и международными организациями по вопросам реализации финансовой помощи Украине.

Проанализировано и определено, что конкретными исследованиями системы управления в сфере формирования и реализации внешних займов и финансовой помощи Украине наука почти не занималась. Некоторые научно-теоретические разработки этой проблемы можно найти в исследованиях специалистов пришедших к государственному управлению по экономике.

Обосновано, что основные причины увеличения системой управления внешними займами в 2018 г. государственного и гарантированного государством долга — осуществление финансирования бюджета за счет государственных займов, в том числе за счет привлечения средств от Европейского Союза и к капитализации новых и старых государственных банков.

Ключевые слова: публичное управление и администрирование, государственное управление и регулирование, внешний долг и займы, финансовая помощь, глобализация.

THEORETICAL BASIS OF THE FORMATION OF EFFICIENT MACROECONOMIC POLICY AND EXTERNAL BORROWING MANAGEMENT SYSTEM IN UKRAINE

Abstract. This paper investigates the issues of the formation of mechanisms and instruments of state policy in the field of the development and implementation of programs of external borrowing and financial assistance to Ukraine in context of globalization.

The article shows the ways and methods for public administration of the formation of the development and implementation of programs of external borrowing and financial assistance to Ukraine in context of globalization.

It has been proved that public administration and its component which is state regulation towards external borrowing and financial assistance to Ukraine are one of the most important aspects for public administration and management of the national economic system.

It has been determined that the importance of studying of the mechanisms for public administration of external borrowing and financial assistance is owing to the fact that it is one of the key elements of sustainable development of the

national economy and an efficient approach for state formation in Ukraine. In general, insufficient scientific and theoretical development of managerial aspects of state policy making, mechanisms, tools (methods) in the sphere and implementation of external borrowing programs and financial assistance to Ukraine have led to the selection of the topic of the article and formed the directions for further research of this issue under conditions of globalization.

The further analysis has shown that since 2000 all the Programs of the Cabinet of Ministers of Ukraine, approved by the Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, implement measures of an effective mechanisms of cooperation of the public administration authorities with donors and international organizations towards implementation of financial assistance to Ukraine.

It has been discovered that the science of public administration has a lack of scientific knowledge and studies of the management system in the field of formation and realization of external borrowings and financial assistance to Ukraine. A few scientific and theoretical developments of this issue could be found in the researches of specialists who changed their area of study from economics into the science of state administration.

It has been concluded that the main reasons for the increase in the external debt in 2018 of public and government guaranteed debt are budgetary financing through public borrowing, including by attracting funds from the European Union and the capitalization of new and old state-owned banks.

Keywords: public administration, public regulation, external debt and borrowings, financial assistance, globalization.

Постановка проблеми. Сучасний процес поширення глобалізаційних тенденцій вимагає дедалі більше уваги як до внутрішніх факторів фіскального та макроекономічного збалансування, так і до зовнішнього впливу на економічне зростання національної господарської системи. Зовнішньоекономічні складові та характеристики безпосередньо пов'язані внутрішньоекономічними, саме макроекономічне регулювання (збалансування) вимагає раціонального та узгодженого використання інструментів монетарної, фіскальної та структурної політики в державі.

За сучасних умов зміни влади та засобів (інструментів) держав-

ного управління та регулювання на більш публічні (прозорі) механізми посилюється актуальність пошуку принципово нових теоретичних засад формування ефективної макроекономічної політики, на основі чого й може відбуватися забезпечення добробуту держави як цілісного соціально-економічного організму в контексті управління в сфері формування та реалізації зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні, про що мова буде йти в цій статті.

Аналіз досліджень і публікацій. Відзначимо, що конкретними дослідженнями системи управління в сфері формування та реалізації зовнішніх запозичень і фінансової допомоги

Україні наука державне управління майже не займалась. Деякі науково-теоретичні розробки цієї проблеми можливо знайти в дослідженнях фахівців які прийшли до державного управління з економіки — В. Вакуленко, В. Воротін, Н. Чала, О. Кілієвич, В. Куйбіда, В. Мартиненко, В. Юрчишин та ін. Але означені питання недостатньо досліджені в науковій літературі з державного управління та існує нагальна проблема в проведенні комплексного дослідження проблеми реформування публічного управління, зокрема системного аналізу особливостей, визначення основних напрямів підвищення дієвості та ефективності системи управління в сфері формування та реалізації зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні.

Мета статті. За сучасних умов зміни підходів і методів управління, в роботі поставлено за мету з'ясувати трактування понять “управління зовнішніми запозиченнями”, “публічне управління в сфері фінансової допомоги”, “механізми управління” і “публічне управління в сфері зовнішніх і внутрішніх запозичень” в якості економічних і управлінських категорій, визначення яких пов'язане з використанням сучасних методів державного управління в країні.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація економічних, політичних, культурних і інших суспільних відносин гостро поставила проблему пошуку ефективної системи регулювання всієї сукупності цих тісно взаємозалежних відносин, зокрема в контексті формування та реалізації зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні. Таке завдання

встало перед наукою та практикою державного регулювання відносно недавно. Протягом багатьох тисячоліть основою існування процвітання національних економік були природні ресурси, нерозривно пов'язані з тією або іншою територією [1, с. 240]. Розвиток в умовах глобальної трансформації економічних відносин здійснюється за допомогою державного регулювання. Державі надається провідна роль у створенні економічних стимулів зацікавленості суб'єктів господарювання в економічному зростанні, гарантій політичної, економічної, оборонної, екологічної безпеки.

Державне регулювання економіки, тобто вплив держави в особі державних інституцій на економічні процеси, здійснюється, як правило, в межах державної економічної політики, зокрема фіскальної та запозичень. У суспільстві, побудованому на ринкових засадах, господарська діяльність є вільною та залежить від загального економічного процесу, який, у свою чергу, зазнає певного державного регулювання та потребує фінансової підтримки.

Економічний розвиток країни, формування ефективної соціально-економічної системи, організації господарювання та управління економікою можуть бути успішними тоді, коли всі перетворення суперечать об'єктивним економічним закономірностям. Щодо цього важливу роль в економічному зростанні, підвищенні конкурентоспроможності, розвитку кожної країни відіграє раціональне поєднання впливу ринкового механізму та заходів державного регулювання.

Розширення функцій держави в сучасних умовах господарювання при безумовному збереженні ринкових свобод, інститутів, механізмів значною мірою визначається ускладненням трансформації соціально-економічних процесів. Низку фундаментальних проблем не можна ефективно вирішувати лише в межах дії ринкових механізмів. В умовах України це стосується, насамперед, розвитку та зміцнення аграрної сфери, яка виступає одним із важливих джерел економічного зростання та вирішення проблем, пов'язаних з глобальними змінами у вітчизняній системі господарювання.

Найбільш загальна вимога та критерій обґрунтованості політики держави взагалі, і економічної політики в тому числі, є її відповідальність цивілізаційному процесу, його основним тенденціям. А її ефективність визначається ступенем реалізації цих тенденцій і процесів. З цього погляду макроекономічна політика України має формуватися під впливом дій глобальних трансформацій із використанням фінансових механізмів.

Відомо, що відбулась постіндустріальна революція, яка за глибиною перетворень не має собі рівних в світі. Сьогодні вже не можна підготувати висококваліфікованого спеціаліста в різних галузях без знання теорії державного регулювання в постіндустріальному суспільстві, зокрема в і сфері державних запозичень і фінансової підтримки.

Як зазначає В. Воротін, що у ХХІ ст. центральне місце у житті світовому господарстві посідає глобальні, трансформаційні, інтеграційні, економічні, фінансові та валютні

проблеми. Процеси глобалізації у світовій економіці спонукають учених шукати відповіді на запитання: яку роль має відігравати держава, якими мають бути головні сфери державного регулювання. Для сучасного стану державного регулювання економічних процесів в Україні характерне демонтоване централізоване планування і надто повільне впровадження індикативного (рекомендаційного) планування та ринкових реформ. За роки трансформації економіки України до ринкової зроблено досить багато, але явно недостатньо для побудови ринкової.

Україна, як і інші пострадянські держави, розпочавши перехід до ринкової економіки, потрапила у смугу глибокої трансформаційної кризи. Україна мала вирішити, якою має бути ринкова економіка, чи копіювати тип ринкового господарства, що утвердився в країнах з розвинутою ринковою економікою, чи створювати схему ринкового господарства початку ХХ століття? Це пов'язане прикладання чималих зусиль, браком часу та подоланням неабияких теоретичних труднощів [2, с. 3].

З економічної позиції, за вісім місяців 2018 р. обсяг державного та гарантованого державою боргу скоротився на 1,2 % (на 25 млрд грн) — до 2,1 трлн грн. Зменшення державного та гарантованого державою боргу пояснюється поступовим відновленням економічної активності та від'ємним сальдо фінансування за борговими операціями (суттєвою затримкою із відновленням фінансування від Міжнародного валютного фонду та як наслідок неотримання іншого запланованого офіційного

фінансування, у тому числі від Європейського союзу та Світового банку).

Відзначимо, що відповідно до розпису Державного бюджету в першому півріччі 2018 р. Міністерство фінансів України планувало залучити до загального фонду державного бюджету 139 млрд грн (83 млрд грн — внутрішні та 56 млрд грн — зовнішні запозичення). План щодо запозичень виконано на 60 % — у зазначений період вдалося залучити 84 млрд грн на внутрішньому ринку. У першому півріччі було погашено державного боргу на 104,8 млрд грн (у тому числі 81 млрд грн внутрішнього боргу та 24 млрд грн зовнішнього боргу). Від'ємне сальдо запозичень становило 20,8 млрд грн.

Загальний обсяг виплат із погашення та обслуговування державного боргу в першому півріччі 2018 р. становив 160,1 млрд грн. Питома вага видатків на обслуговування державного боргу в загальному обсязі видатків державного бюджету становила 12,1 % порівняно з 14,4 % у першому півріччі 2017 р. Однак питома вага платежів за державним боргом у витратах бюджету (які включають видатки бюджету, надання кредитів, погашення боргу та придбання цінних паперів) помітно зросла: з 20 % у першому півріччі 2017 року до 28,3 % у першому півріччі 2018 р.

Станом на 31 серпня 2018 р. державний та гарантований державою борг України становив 2117 млрд грн (або 74,85 млрд дол.) у тому числі: державний та гарантований державою зовнішній борг — 1344 млрд грн (63,5 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 47,54 млрд дол.; державний

та гарантований державою внутрішній борг — 772,3 млрд грн (36,5 %), або 27,3 млрд дол.

Державний борг України становив 1830 млрд грн (86,5 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 64,71 млрд дол. Державний зовнішній борг становив 1071 млрд грн (50,6 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 37,87 млрд дол. Державний внутрішній борг становив 759 млрд грн (35,9 % від загальної суми державного та гарантованого державою боргу), або 26,8 млрд дол.

Гарантований державою борг України становив 286,8 млрд грн (13,5 %), або 10,14 млрд дол., у тому числі: гарантований зовнішній борг — 273,6 млрд грн (12,9 %), або 9,67 млрд дол.; гарантований внутрішній борг — 13,2 млрд грн (0,6 %), або 0,47 млрд дол.

Значною мірою скорочення державного боргу у 2018 р. пов'язано з тим, що Україна здійснила кілька платежів із погашення основного боргу перед МВФ на суму 111,5 млн спеціальних прав запозичень (далі — СПЗ), зокрема: 5 лютого — 257,25 млн СПЗ; 2 березня 2018 р. — 114,33 млн СПЗ; 4 травня 2018 р. — 257,25 млн СПЗ; 1 червня 2018 р. — 114,33 млн СПЗ; 3 серпня 2018 р. — 257,25 млн СПЗ; 31 серпня 2018 р. — 114,33 млн СПЗ.

В умовах невиконання плану зовнішніх запозичень в орієнтовному обсязі 2,5 млрд дол. у 2018 р., у тому числі неотримання траншів кредитів від МВФ, основний акцент у політиці державних запозичень було зроблено на облігації внутрішньої

державної позики України. Серед наслідків невиконання плану зовнішніх запозичень — приватне розміщення облігацій на приблизно 720 млн дол. США у серпні з високою дохідністю (9,2 %) та суттєве підвищення дохідності за внутрішніми валютними та гривневими запозиченнями. Зазначене приватне розміщення було викликане необхідністю здійснити платежі з обслуговування боргів без зменшення міжнародних резервів.

Що стосується динаміки співвідношення державного боргу та ВВП, то починаючи з 2013 року в Україні зростання державного боргу випереджало темпи приросту валового внутрішнього продукту. Це ми бачимо з таблиці.

Зазначимо та в цьому контексті погоджуємось із думкою фахівців з Центру ім. О. Разумкова, що основною тенденцією останніх років у світовій економіці є неприкритий прояв державного протекціонізму у національній економіці. Потребує вирішення завдання досягнення збалансованості між двома основними тенденціями: поширення вільного економічного розвитку та торгівлі та державним протекціонізмом. Це проявляється в економічній полі-

тиці, яку проводить Дональд Трамп у Сполучених Штатах Америки, і у виході Великої Британії з Європейського Союзу, і в тенденціях на референдумі в Іспанській Каталонії [3, с. 44]. Маючи на східному кордоні пряму військову агресію з боку Росії, ускладнення політичних відносин з Угорщиною, Румунією, Україні необхідно вкрай розробити свою систему управління та регулювання в сфері формування та реалізації програм зовнішніх запозичень та фінансової допомоги Україні.

Відзначимо, що ще 22 серпня 2018 р. прийнято постанову Кабінету Міністрів України “Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2018–2020 роки”, що замінює Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2017–2019 роки, затверджену Урядом України в грудні 2017 р. Стратегія передбачає зниження показника боргу до 60 % у 2018 році, до 52 % у 2019 році й до кінця 2020 року до рівня, не вище 49 % ВВП. Проте такий прогноз, принаймні на 2018 рік, виглядає занадто оптимістично: МВФ у доповіді Fiscal Monitor за жовтень прогнозує зниження рівня сукупного державного

Динаміка співвідношення державного боргу до ВВП*

	Державним борг та гарантований державою, млрд грн	ВВП, млрд грн	Державний борг/ ВВП
на 31.12.2014	584	1455	40,1 %
на 31.12.2015	1101	1587	69,4 %
на 31.12.2016	1572	1989	79,0 %
на 31.12.2017	1930	2385	80,9 %
на 31.12.2018	2142	2983	71,8 %

* Таблицю побудовано за даними НБУ за 2018 р.

боргу України за підсумками 2018 року до 70,5 % ВВП, за підсумками 2019 року до 68,8 % ВВП.

На думку експертів, основні причини збільшення системою управління зовнішніми запозиченнями державного та гарантованого державою боргу — здійснення фінансування державного бюджету за рахунок державних запозичень, у тому числі за рахунок залучення коштів від Європейського Союзу та докапіталізація ПАТ “Державний експортно-імпортерний банк України”, ПАТ “Державний ощадний банк України” та ПАТ КБ “ПРИВАТБАНК”, девальвація національної валюти, курс якої щодо долара США зріс з 27,2 грн/дол. на кінець 2016 року до 28,1 грн/дол. на кінець 2018 року.

Відмітимо, що індикатором ефективності здійснення державних запозичень (як і боргової політики загалом) є динаміка їх вартості. Зростанню середньозваженої відсоткової ставки за ОВДП у 2018 році сприяло суттєве зменшення обсягів кредитів від МФО та обмеженість доступу до зовнішніх ринків. Вагомою проблемою під час здійснення державних запозичень є висока вартість позикових ресурсів і перспектива її зростання зважаючи на очікування структурного дефіциту ліквідності банківської системи у 2019 році.

Зовнішні запозичення минулих років у короткостроковому періоді сприяли курсовій стабілізації гривні та дали змогу збільшити міжнародні резерви України [4]. Залучення зовнішніх запозичень у короткостроковому періоді не лише не завдає негативного впливу на параметри

національної грошово-кредитної політики, а навпаки у зв'язку зі збільшенням пропозиції на валютному ринку може розглядатись як чинник курсової стабілізації гривні. Ураховуючи, що курсова динаміка є суттєвим чинником впливу на інфляційні очікування та імпорту інфляції, можна констатувати, що зовнішні запозичення містять також оперативний антиінфляційний потенціал, що в умовах інфляційного управління розширює можливості НБУ щодо проведення гнучкої монетарної політики, сприятливої для економічного зростання, одним із найважливіших чинників якого є цінова стабільність у державі.

Також слід ураховувати, що в середньо- та довгостроковій перспективі зовнішні запозичення можуть зумовлювати посилення відпливу коштів за кордон у вигляді обслуговування зобов'язань щодо зовнішнього боргу та його повернення, що, як засвідчує досвід багатьох країн світу (зокрема країн Латинської Америки), матиме негативний вплив на платіжний баланс, а отже, — і валютний курс [5]. Девальвація збільшує суму зовнішнього боргу під час його перерахування в національну валюту України та здорожує обслуговування зовнішнього державного боргу.

Висновки та пропозиції. Таким чином проблеми формування дієвої державної політики в сфері формування та реалізації програм зовнішніх запозичень і фінансової допомоги Україні потребують нагального вирішення. Вирішення означених проблем відбуваються в умовах реальної координації фіскальної та

грошово-кредитної політики в Україні та вимагають додаткових заходів для макроекономічної стабілізації та узгодженості бюджетної і монетарної політики.

Наші спостереження свідчать, що за умов реального вдосконалення механізмів регулювання зовнішніми запозиченнями та допомоги Україні, НБУ був змушений використовувати інструменти грошово-кредитної політики для компенсації циклічних (щорічних) коливань ліквідності, спричинених нерівномірністю в касовому виконанні бюджету, які регулярно дестабілізують валютний ринок.

В такій ситуації та з метою підвищення якості управління запозиченнями та напрямів координації фіскальної та грошово-кредитної політики Національний банк повинен дотримуватися свого зобов'язання уникати будь-яких форм фіскального домінування, у тому числі прямої або непрямої підтримки бюджетних видатків, а це вже позитивно буде впливати на вдосконалення регулювання зовнішніх запозичень.

Зовнішні запозичення сприяють формуванню відкладеної “депресивної пастки”. Адже вилучені фіскальними засобами для обслуговування та повернення боргу кошти втрачаються для внутрішнього ринку, що працює як гальмівний чинник для економіки, посилюються гальмівні впливи з боку фіскальної політики. Частка ВВП, яка використовується на погашення та обслуговування зовнішнього боргу, вилучається із продуктивного використання для потреб розвитку національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Vorotin V. Є.* Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій: монографія. К: Вид-во УАДУ, 2002. 392 с.
2. Глобальні тенденції і перспективи: світова економіка та Україна / наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2018. 202 с.
3. *Vorotin V. Ye., Romanenko Ye. A., Shchokin R. G., Pivovarov K. V.* (2018). Improving the organizational and legal mechanism of state economic management: the european experience for ukraine // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 3 (26). 368–376 p.
4. Міжнародні стратегії економічного розвитку: підручник / Ю. В. Макогон, Д. Г. Лук'яненко та ін. Київ: Освіта України, 2009. 420 с.
5. *Vorotin V. Є., Проданик В. М.* Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України / В. Є. Воротін, В. М. Проданик // *Наук. зап. Ін-ту законодавства Верховної Ради України*, 2019. № 1. С. 95–102.

REFERENCES

1. Vorotin V. (2002). *Macroeconomic regulation in the context of global transformations*, – UADU, 392 [in Ukrainian].
2. Yurchyshyn V. (2018). *Global trends and prospects: the world economy and Ukraine*, – Kyiv: Zapovit, 202 [in Ukrainian].
3. Vorotin V., Romanenko Y., Shchokin R., Pivovarov K. (2018). Improving the organizational and legal mechanism of state economic manage-

- ment: the european experience for ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 3 (26), 368–376 [in Ukrainian].
4. Makohon Y., Lukianenko D. (2009). Mizhnarodni stratehii ekonomichnoho rozvytku [International Economic Development Strategies]. – Kyiv: Osvita Ukrainy, 420 [in Ukrainian].
 5. Vorotin V., Prodanyk V. (2019). Vidrehulatoroi polityky do derzhavno-pryvatnoho partnerstva v publichnomu sektori Ukrainy [From Regulatory Policy to Public-Private Partnerships in Ukraine's Public Sector]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1, 95–102 [in Ukrainian].